

Boko Haram kao pretnja stabilnosti Nigeriji

Lazar Drekić

Šta su organizovane oružane grupe?

Organizovane oružane grupe su oružano krilo nedržavne strane u ne međunarodnom oružanom sukobu i mogu se sastojati od:

- A. Disidentskih oružanih snaga (npr. odbeglih delova državne vojske) ili
- B. Drugih oružanih grupa koje regrutuju njihove pripadnike primarno iz civilnog stanovništva, sa dovoljno razvijenim stepenom organizacije koje poseduju državne oružane snage, kako bi sproveli neprijateljstva u cilju podrške jedne strane tokom sukoba.¹ – Ovoj grupi pripada i Boko Haram!

Ko su Boko Haram?

Zvaničan naziv koji pristalice ove organizacije koriste je Jamā'at Ahl as-Sunnah lid-Da'wah wa'l-Jihād (doslovan prevod: Sunitaska grupa ljudi za Dawah (akt konvertovanja u islam) i Jihad)². Naziv Boko Haram (doslovan prevod sa Hausa jezika: Zapadno obrazovanje je zabranjeno) su dobili od strane lokalnog stanovništva grada Maiduguri iz države Borno u Nigeriji³. Boko Haram je radikalna islamistička organizacija formirana 2002. godine od strane Mohammad Yusufa, od 2009. godine nakon smrti Mohammada Yusufa organizaciju je predvodio Abubakar Shekau sve do njegove smrti 2021. godine. Trenutni vođa organizacije je Abu Uaimata. Glavni ciljevi organizacije su suprotstavljanje uticaju zapadne kulture koje oni smatraju da loše utiče na nigerijsko društvo a takođe i svrgnuće nigerijske vlade kako bi uspostavili Islamsku državu u Nigeriji pod šerijatskim zakonom. Američki Stejt Department je 14. novembra 2013. godine proglasio Boko Haram za terorističku organizaciju. Globalni indeks terorizma je proglasio Boko Haram za drugu najsmrtonosniju terorističku organizaciju 2016. godine sa potvrđenih 5.784 smrti za koje su oni odgovorni⁴. Prema Savetu za ljudska prava Ujedinjenih nacija, metode koje koriste za sprovođenje svojih ciljeva su: ubijanje civila, otmice, mučenje zatvorenika, seksualno nasilje, korišćenje dece vojnika, uništavanje i pljačkanje imovine. Vođa organizacije Abubakar Shekau se zakleo na vernost 2015. godine ISIL-u i Boko Haram je postao Zapadno Afrička Provincija Islamske Države (ISWAP), ali zbog teritorijalnih sukoba između ove dve organizacije a i odbijanja Abubakar Shekau da prestane da napada šiitske muslimanske civile došlo je do raspada

1) https://casebook.icrc.org/a_to_z/glossary/armed-groups

2) https://en.wikipedia.org/wiki/Boko_Haram

3) <https://www.usip.org/sites/default/files/SR308.pdf>

4) <https://www.visionofhumanity.org/nature-terrorism-changing/>

saveza i početak neprijateljstva. Kao rezultat novonastalog neprijateljstva Boko Haram se raspao na tri organizacije: Zapadno Afrička Provincija (pod ISIL-om), Boko Haram (pod Shekau-om) i Ansaru koji su lojalni Al-Kaidi. Sve tri organizacije su i dalje aktivne u Nigeriji i okolnim državama kao što su Kamerun, Mali i Niger.

Boko Haram pod Mohammad Yusuf-om

Decembra 2003. tokom spora između lokalnih zajednica i Boko Harama o pravima ribolova u lokalnom ribnjaku grupa je ušla u sukob sa policijom. Članovi ove grupe su nadjačali policajce i oteli im naoružanje, nakon čega je usledila opsada džamije (koja se nalazila u selu Kanama) u koju su se povukli. Rezultat opsade je završen oružanim sukobom između policije i pripadnika grupe, gde većina pripadnika grupe od 70 članova je ubijena, uključujući i mentora Muhammeda Yusufa, Mohammada Aliju. Nakon ovog događaja Boko Haram je privukao pažnju nigerijske javnosti zbog porekla mnogih članova organizacije. U pitanju su bili mladići koji su potekli iz imućnih porodica iz severnih država Nigerije. Takođe su privukli pažnju Ambasade SAD zbog nadimka koje im je lokalno stanovništvo sela Kaname dalo: nigerijski talibani. Američka ambasada nije smatrala Boko Haram velikom pretnjom u tom trenutku. Ostatak preživelih članova se premestio u grad Maiduguri gde su izgradili džamiju kao glavno mesto okupljanja njihovih pristalica. Nadležni organi ih nisu proganjali nakon incidenta, pa su nastavili da šire uticaj u druge države unutar Nigerije kao što su: Bauchi, Yobe i Niger. Posmatrači su opisali Boko Haram kao „državu unutar države” sa svojim kabinetom, religijskom policijom i velikom farmom koju su koristili za prehranu svojih pristalica. Davali su dobrotvorne priloge, hranu, smeštaj. Ciljana grupa ljudi su im bile izbeglice iz rata u Čadu i nezaposlena nigerijska omladina. Izvor novca i resursa i dalje nije dokazan mada postoje teorije da su ih finansirali Salafisti iz Saudijske Arabije⁵.

Uoči Nigerijskih predsedničkih izbora 2007. godine na Sheikh Ja'afar Mahmoud Adam istaknutog člana lokalne zajednice i popularnog sveštenika u gradu Maiduguri je izvršen atentat u džamiji tokom njegove molitve. Atentat je naručio Mohammad Yusuf zbog kritikovanja i osuda koje je dobio od strane sveštenika, pa se od tog momenta smatra da Boko Haram počinje da deluje nasilnim i krvavim putem⁶.

Demonstracije koje su izazvale pristalice Boko Harama su trajale od 25. jula do 30. jula 2009. godine. Povod demonstracija je bila racija u državi Bauchi na jedno od njihovih skrovišta gde je uhapšeno 9 osoba i konfiskovan materijal za pravljenje bombi i vatreno oružje. Nakon racije usledio je niz odmazdi od strane pristalica Boko Harama. Uništavali su i palili crkve, državne zgrade, škole i zatvore. Posledica ovih odmazdi je bila sukob sa policijom i vojskom u kome je broj žrtava bio oko 1000, a samo u gradu Maiduguri, gde je i bio glavni štab Boko Harama, prešao je 700 žrtava (većina žrtava su bile pristalice Boko Harama). Pobune su bile ugušene hapšenjem vođe Mohammada Yusufa a kasnije i njegovim pogubljenjem od strane tadašnje vlasti⁷.

Boko Haram pod Abubakar Shekau-om

Nakon pogubljenja Mohammada Yusufa, za novog vođu Boko Harama izabran je Abubakara Shekua. Sredinom 2010. godine Boko Haram se vraća u grad Maiduguri i kreće sa nizom atentata i nasilja. Ovu kampanju su započeli nizom gerilskih napada na policiju. Najčešći metod napad im je bio na pripadnike policije, prilikom kog su se motorom približavali policijskim vozilima, zatim lišili života policijske službenike i uzimali njihovo oružje. Takođe su provaljivali u kuće ljudi koji su sarađivali sa vlastima i ubijali ih⁸. Abubakar Shekau je bio dosta agresivniji u odnosu na prethodnog vođu, pa od njegovog dolaska na vrh organizacije počinje decenija terora na severu Nigerije kao i u Kamerunu, Čadu i Nigeru. U septembru 2010. godine napali su federalni zatvor u državi Bauchi i tom prilikom oslobodili 721 zatvorenika, od ukupnog broja oslobođenih 150 je bilo povezano sa organizacijom. Juna 2011. godine su postavili bombu u zgradi UN-a u glavnom gradu Abuji, broj mrtvih je 21 a ranjenih 60⁹. Prilikom napada na crkve tokom Božićnih liturgija 2011. godine poginulo je ukupno 40 civila¹⁰, dok su avgusta 2013. godine napali džamiju u kojoj su pretpostavljali da se mole civili koji su sarađivali sa vlastima i ubili 44 osobe¹¹. U gradu Buni Yadi u Yobe

5) <https://www.usip.org/sites/default/files/SR308.pdf>

6) <https://www.usip.org/sites/default/files/SR308.pdf>

7) <https://journals.sub.uni-hamburg.de/giga/afsp/article/view/330/330.html>

8) <https://www.usip.org/sites/default/files/SR308.pdf>

9) <https://www.channelstv.com/2021/07/24/twelve-years-of-terror-a-timeline-of-the-boko-haram-insurgency/>

10) <https://www.bbc.com/news/world-africa-16328940>

11) <https://www.bbc.com/news/world-africa-23676872>

državi su upali u internat srednje škole i ubili 59 učenika¹². Aprila 2014. godine u gradu Chibok u državi Borno su kidnapovali 276 učenica iz srednje škole, 4 godine kasnije u februar su kidnapovali još 110 učenica iz srednje škole u gradu Dapchi u Yobe državi¹³. Od ukupno 276 devojčica, 57 je tokom prvih časova kidnapovanja uspelo da pobegne tako što su skočile iz kamiona u kojima su bile zatočene. Tek 2016. godine su pripadnici nigerijske vojske i policije pronašli prvu devojčicu od kidnapovanih, u periodu između 2016. i 2018. godine 103 devojčice su bile oslobođene kao rezultat pregovora između vlasti i ekstremističke grupe, većina od devojčica su bile udate za borce Boko Harama i nosile su njihovu decu¹⁴. U maju 2023. godine su pronađene još dve devojčice od ukupnog broja kidnapovanih, Hauwa Maltha i Esther Marcus, koje sada imaju 26 godina¹⁵. Preostalih 114 kidnapovanih devojčica se još uvek nalazi u rukama Boko Haram. Novembra 2020. godine su napali poljoprivrednu zajednicu u gradu Jere, broj dostignutih žrtava je bio 110¹⁶. Još jedno masovno kidnapovanje se dogodilo u decembru 2020. godine gde je više od 330 učenika oteto iz srednje škole u gradu Kankara¹⁷. Ovo nije ni izbliza kompletna lista svih napada i zločina koje je organizacija počinila.

Nakon decenije vlasti, Abubakar Shekau je poginuo u maju 2021. godine. Napad na njegovo skrovište su sproveli pripadnici Zapadno Afričke Provincije Islamske Države (ISWAP). Na kraju borbe Shekau se predao. Navodno je tokom predaje na sebi nosio prsluk pun eksploziva koji je aktivirao ubivši sebe i sve blizu njega¹⁸.

Boko Haram pod Abu Umaima-om

12. maja 2022. godine Boko Haram je izbacio video snimak polaganja zakletve Abu Umaimai¹⁹. O novom vođi Boko Haram se malo zna, a za Boko Haram se može se reći da su sada samo bleđa senka nekadašnje organizacije. Većinu svojih operacija su premestili u okolne države kao što su: Čad, Kamerun i Niger. Većina komandanata grupa Boko Harama je nakon smrti Abubakara Shekua napustila organizaciju i položila zakletvu vođama nekadašnjeg ogranka Boko Harama - Zapadno Afričkoj Provinciji Islamske Države (ISWAP).

Zaključak

Boko Haram od 2021. godine je izgubio dominantnu ulogu u Nigeriji kao glavna bezbednosna pretnja, to mesto su svakako zauzele organizacije ISWAP i Ansaru koje su nekad bile ogranci Boko Harama. Radikalne islamističke organizacije iako menjaju ime cilj im ostaje isti, destabilizujući faktor koje one predstavljaju nije samo bitan za lokalni region već za čitav svet. Naletom izbeglica sa Bliskog istoka 2015. godine smo mogli videti rezultat njihovog delovanja. Humanitarna kriza u Nigeriji izazvana delovanjem Boko Harama je rezultirala sa oko 35.000 mrtvih i 2.2 miliona interno raseljenih lica²⁰. Nažalost rat u Ukrajini je doveo do malog medijskog pokrivanja ovog slučaja, slično kao i sukoba na severu Etiopije tokom 2022. godine. Ako se ne reši ubrzo problem ekstremističkih religijskih pokreta u Nigeriji, Evropska unija bi možda mogla videti još jedan talas izbeglica, za koji, sigurno, nije spremna.

12) <https://www.reuters.com/article/us-nigeria-violence-idUSBREA1P10M20140226>

13) <https://www.reuters.com/article/instant-article/idINKCN1G90Q5>

14) <https://www.bbc.com/news/world-africa-62324294>

15) <https://www.theguardian.com/world/2023/may/05/two-women-rescued-nine-years-after-chibok-schoolgirls-abduction>

16) <https://www.premiumtimesng.com/news/headlines/428662-110-people-killed-in-boko-haram-attack-on-borno-farming-community-un.html>

17) <https://apnews.com/article/science-nigeria-kidnapping-abubakar-shekau-cc437a469b56eb2c1842be8ae97cebff>

18) <https://humanglemedia.com/boko-haram-strongman-shekau-dead-as-iswap-fighters-capture-sambisa-forest/>

19) <https://unmaskingbokoharam.com/2022/05/13/boko-haram-video-reaffirming-loyalty-to-abu-umaimata-and-rejecting-iswap-may-12-2022/>

20) <https://www.globalr2p.org/countries/nigeria/>